

slovenska DRŽAVA

FOR A FREE SLOVENIA

Subscription rates
\$10.00 per year
\$35 single issue.

Advertising 1 column x 1" \$4.20

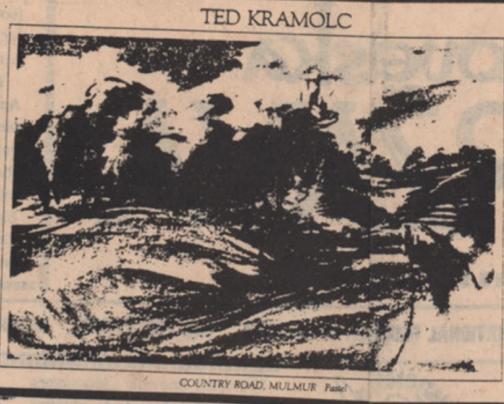
Published monthly by Slovenian National Federation of Canada
646 Euclid Ave., Toronto

SLOVENSKA DRŽAVA izhaja prvaka v mesecu

Letna naročilna značka: Za ZDA in Kanado \$16.-, za Argentino 62.-, pozov, za Brazilijo 150.-, hrastov, za Anglijo 50.-, šiliger, za Avstrijo 120.-, šiliger, za Avstralijo 9.25 avstr. l., za Italijo in Trst 2000.-, Mr. za Francijo 1000.-, šiliger.

Za podpisane članke odgovarja pisec. Ni sujena, da bi se avtorjeva nasitranja morala skladati v celoti s mišljenjem uredništva in izdajatelja.

Cena za letalsko pošto po predhodnem dogovoru.

TED KRAMOLC

COUNTRY ROAD, MULMUR, PAINT

ZEDINJENA SLOVENIJA Buenos Aires, 1. maja 1981.

RAMON L. FALCON 4158
CAPITAL FEDERAL

Sportovani g. urednik
SLOVENSKE DRŽAVE
646 Euclid Ave
TORONTO - ONT. M6G 2T5
CANADA

Na letošnjem Slovenskem je podpisani predsednik ZEDINJENE SLOVENIJE prebral poslanice pozdravi vsem Slovincem po svetu. Prosimo, da priloženo poslanico objavite v vašem cenjenem listu, za kar se vam že vnaprejšvaljujemo. Prav lepo pozdravljamo.

Arh. Ja Vombergar
Prisednik

Dragi Slovinci in Slovenke!

Slovinci, zbrani dne 26. aprila 19. na Slovenskem dnevu v Argentini, iskreno in priarčno pozdravljamo vse Slovence in Slovenke v domovini, na Koroškem, Goriškem, Elmorsem, v Porabju ter tudi ostale, razpršene po vseh celinah sveta.

Kakor vsako leto, tako smo se tudi letos zbrali na Slovenskem dnevu, da znova utrdimo svoje ideale in si znova nabere moči za njihovo uresničenje. Smo in hočemo stati Slovinci, hočemo biti svobodni, hočemo sami odločati o svoji usodi. Koliko naših bratov in sester ne živi v polni svobodi, koliko Slovencev je preganjan in zapostavljen, eni zaradi veri, vesti in demokratičnega prepričanja, drugi zaradi slovenskega rodd. To je bolečina nas, ki živimo v svobodnem svetu. Tem bratom in sestram v stiski moramo pomagati. Trdno upamo, da bo postala naša domovina zopet svobodna, prosta komunističnega nasilja, da ne bo večno bolj izgubljala svojega krščanskega in slovenskega obraza.

Pomagati hočemo in moramo tudi bratom v zamejstvu, da jim bodo priznane vse tiste narodne pravice, ki jim gredo po božjih in človeških zakonih.

To so, dragi Slovinci, naše skupne skrbi in skupne težnje. To nas vse združuje v veliko družino, ki je Slovenija v svetu.

S slovenskimi pozdravi!

ANTIGONISH N. Sc.

St. Francis Xavier University's
Department of Sociology and Anthropology
and
Department of Theology
invite you to attend a series of public lectures
commemorating the 90th anniversary of the encyclical
Rerum novarum (1891)

SURVEY OF THE CATHOLIC SOCIAL DOCTRINE

- September 29 —Introduction: What is Catholic Social Doctrine?
- October 6 —Leo XIII, Rerum Novarum
- October 13 —(as part of COOP WEEK 1981)
Cooperatives in the Catholic social doctrine
- October 20 —Pius XI, Quadragesimo anno
- October 27 —Pius XI, Divini Redemptoris and Mit brennender Sorge
- November 3 —Social Thought of Pius XII
- November 10 —John XXIII, Mater et Magistra and Pacem in Terris
- November 17 —Vatican II, Gaudium et spes
- November 24 —Paul VI, Populorum progressio and Octogesima adveniens
- December 1 —Cardinal Roy, Messages 1970 and 1973
- December 8 —Social Thought of Paul John II

Lectures will take place in Room B21 in Nicholson Hall at 7:30 p.m. on
Tuesdays from September 29 till December 8, 1981 inclusive.
Lecturer: Professor Rudolf Cujés, Department of Sociology/Anthropology

• Za proslavo 100letnice rojstva madžarske komponista Bele Bartoka je imela dr. Damijana Bratuž predavanje o Bartoku, združeno z igranjem nekaterih njegovih del na univerzi v Antigonišu. Dr. Bratuževa je priznana specialistka za Bartoka.

• Reaganov program znižanja državnih izdatkov je grozil, da bo pred kratkim ustanovljena Nacionalna zadrzna banka morala prenehati poslovati. Sedaj so jo reorganizirali tako, da bo postala privatno finančno podjetje pod nadzorom zadrug. Zadruga bodo imele 12 od 15 direktorjev in banka ne bo več odvisna od državnih posojil.

• Realni dohodki povprečne kanadske družine se niso spremenili v letu 1980. V kolikor je inflacija spodjedla njih kupno moč, v približno isti meri so se

ITALIJANSKI...

(Nadaljevanje s I. strani)

je v bistvu človeška in topla. Take strani v "Tovarišiji" nam kažejo Kocbeka kot izrednega in očarljivega pisatelja. Gotovo je, da pogosto ni mogoče odobravati njegovih idej — piše nadalje Mazariol —, čeprav je treba upoštevati čas in vojne okoliščine, v katerih je bila knjiga napisana. Tako npr. kritik ne sprejema Kocbekovega mišljenja, da je bil fašizem nekako absolutno zlo, ker je bil fašizem v resnici zgodovinsko zlo, čeprav hudo, ne pa zlo kot tako, zlo z veliko začetnico, posebljenost vsega zla. Prav tako se ne strinja s Kocbekovimi poenostavitvami, kot jih imenuje, institucionalnega krščanstva in takoiimenovane "meščanske" demokracije in z njegovim opravičevanjem takoiimenovanega pravičnega nasilja in okrutnosti nad ideološkimi nasprotniki, pa čeprav so bili neusmiljeni.

Zal, navno presoja Kocbekovo misel, da je marksizem-leninizem najbolj napredna in demokratična oblika politično-socialne organizacije za ta čas. Naivnost je dejanska značilnost določenih Kocbekovih misli in to je tudi njegova takorekoč filozofska meja, piše. A ta ista naivnost, ki mu je ovira pri jasnem in avtentičnem iskanju resnice, postane v okviru spomina in hrepenenja po Sloveniji... prežeta z globokim in poetičnim etosom celotne starodavne slovenske omike. Avtor citira med drugim znan Kocbekov odstavek o Sloveniji kot mali domovini in da je vsaka prava domovina majhna. Mazariol zaključuje, da vsekakor ostaja "Tovarišija" pričevanje brez hinavščine o veliki, čeprav katastrofalno ponesrečeni dogodivščini, ki se je Kocbeku razbila ob merjenju s stvarnostjo.

F.J.

Pripis Urednika:

Sprejeli smo novico, da so 7. nov. letos v Ljubljani na Žalah pokopali slovenskega pisatelja g. Edvarda Kocbeka in, da se je pogreba udeležilo veliko število slovenskih kulturnikov in pisateljev osebni prijateljev. Kakšna je bila udeležba „Z uradne strani“, poročilo ne pove.

MAŠINERJI SLOVENCJI TORONTO

Ontario
The Premier of Ontario
Parliament Buildings
Queen's Park
Toronto, Ontario
M7A 1A1

October 25, 1981

Dear Mr. Mauko:
On the occasion of your commemoration of the 63rd Anniversary of Slovenian Independence Day, it is my great pleasure to convey to you, your fellow members and guests, my warmest greetings and best wishes.

Since the dawn of history mankind has valued liberty and abhorred tyranny; and has valiantly struggled to achieve and maintain the democratic freedoms which guarantee the protection of his human rights and dignity.

As you mark this historic event in the annals of Slovenia you are to be congratulated, for it is through remembering that we profit from the past, and through never forgetting the short-lived independence of your homeland, that we will resolve that Canada will always remain a vitally free, strong and proud nation.

On behalf of the people and the Government of Ontario I acknowledge with gratitude the vital contribution that our citizens of Slovenian ancestry continue to make to the strengthening of Canada and the enrichment of its unique multicultural character, and extend every good wish for a memorable and meaningful celebration of the 63rd Anniversary of Slovenian Independence Day.

Sincerely,

William G. Davis
William G. Davis

Mr. Vladimir Mauko,
Slovenian Council of Canada,
1115 Bay St.,
Toronto, Ontario,
M5S 2B4

- Slovenian Council of Canada Sloveno-kanadski svet je priredil proslavo "29. oktobra" slovenskega narodnega praznika s kulturno akademijo 25. oktobra 1981. v cerkveni dvorani Marije Pomagaj na Manning Ave. Toronto ob 5 uri popoldne za naslednjim sporedom:
  - 1.) Pozdrav slovenski zemlji — Ivan Cankar, - recitiral g. Andrej Markeš
  - 2.) Kanadska in slovenska himna
  - 3.) Pozdrav gostov in predstavitev Slovensko-kanadskega sveta
  - 4.) "Z vlakom", O. Zupančič, -deklamacija, - g. Ludvik Jamnik
  - 5.) "Narodu", A. Debeljak, -deklamacija, - g. Vic. Cekuta
  - 6.) „Roža marija“, - deklamacija, -ga. Francka Zierenfeld
  - 7.) Zbor Marije Pomagaj je zapel 2 pesmi
  - 8.) „Pomlad 1919 — 1.) Prva pesem, 2.) Prekmurje, 3.) Korotan in 4.) Gorica, -deklamacija, - gdč. Bernardka Jamnik.
  - 9.) Govor pisatelja Mirka Javornika: Spomin in opomin, ki ga prinašamo vsled zgodovinske važnosti na posebnem mestu
  - 10.) Zaključek: razgovor ob čajju in prigrizku
- Akademijo je vodil in uspešno napovedoval program g. Andrej Markeš.

SERBIAN NATIONAL SIELD SOCIETY OF CANADA
СРПСКА НАРОДНА ОДБРАНА У КАНАДИ

Mr. Peter Urbanc
Sekretar Narodnog Odbora za Sloveniju
1 Deleberry Place
DON MILLS, Ont. M3B 2A5

Dragi i postovani brate Petre:
Poletati Srpske narodne odbrane u Kanadi, skupljeni na svom 39 tom kongresu koji se odvija u sali srpskog doma Svetog Save u Torontu, u današnji i u oktobru, E. izražava tu svoju zahvalnost Vama i preko Vas i svim članovima Narodnog Odbora za Sloveniju i svoj braci Slovincima koji se bore za slobodu i demokratske prave svoga naroda, a protiv komunističke diktature.

Vasa prisustvo i govor na ovogodišnjem Srpskom danu u Kanadi koji se održava 27. dana, na najveći srpski nacionalni praznik "Vidovdan", mnogo je doprineo veličanstvenoj proslavi i skupu Kanadskih nacionalnih Srba.

Ovo 8000 prisutnih se odusevlenost su saslušali Vasa govor i burnim aplauzom pozdravili zelje slovnog rada Srpskog i Slovenackog naroda u emigraciju sa bolju budućnost i skoro slobodu u domovini.

Nelimo Vas da izrazite naše iskrene i tople zelje svim članovima Narodnog Odbora za Sloveniju da i dalje nastavimo bratsku saradnju u emigraciji kako bi i našim doprinesli slobodi naših naroda.

Za SNO u Kanadi
Predsednik 39 Kongresa
P. Urbanc
Dragan Ind Velić

• Od 30.10 do 18.11. je razstavljal v „Gallery Ingenu“ na 577 Mt. Pleasant Rd. skupaj z umetnikom g.g. Christophom Adeney in Stan Sellen-om, slovenski ustvarjalec in umetnik g. Ted Kramolc, ki nas tokrat spet presenetil s svojimi novimi umetninami, ki kažejo od leta do letu stalni vzpon njegovega ustvarjanja. Morda ne bi bilo napak če bi se nam kdaj predstavil tudi samo za Slovence za eden ali dva dni. Vsekakor, naše čestitke umetniku.

• Zapisati moramo nekaj nad vse uspešni bankejev, kot so bili „koroški“, domobranski, „Lipa“-starostni dom, razprodaja „Starine“ za „Lipo“ in drugi.

Neokusna šala

Iz Muenchen-a, kjer se danes živé potomci Habsburžanov, iz vira razglednica z sliki cesarja Franca Jožefa I z neokusno propagando v nepravilni slovensčini

in obrojena z zastavo, ki naj bi bila slovenska, je pa jugoslovanska. Besedilo je: "Franc Jožef je hotel biti vsem nasprotujočim si narodom pravičen vladar. Z zavestno zmernostjo je uporabljal oblast in hkrati dokazal pristno

neviljivo strpnost." Če je neka politična smernica za Slovence jasna je ta, da je bilo 1000 in več let hlapčevanja v Avstriji več kot dovolj. Slovinci danes ne rabimo nobenega milostnega vladarja več in še najmanj avstrijskega in

tudi ne rabimo nobene superdržave, bilo slovenske in še manj avstrijske, ki naj bi tako "ščitila" slovenske interese kot jih je pokoljni avstrijski in jugoslovanski cesar.

ZAPOSLE POHABLJENO OSEBO IN BO TI POMAGANO

Če ste delodajalec, ki išče izvežbane ljudi s talentom in voljnih delati, poglejte na sposobnosti pohabljenih oseb.

Mnogi izmed njih imajo sposobnosti na različnih stopnjah trgovanja, industrije, rokodelstva in poklicov. So voljni, samostojni in so v mnogih slučajih v pogledu torilnosti bolj produktivni kot povprečni delavci

Pomagati vam najti najljš osebo za določeno delo, stojimo z vami z nasledm:

1. Vnaprej pregledani prosilci so sposobni zaposlitve.
2. Zanesliva obvestila o njih ožnostih in omejitvah.
3. Poskusna delovna brezplač zaposlitev.
4. Izvežbalno plačilo s pomočeljene plače za čas

International ar
of Disaid
Perss

Ministry of Community
and Social Services

Ontario

Frank Drea, Minister

William Davis, Premier

začetnega vežbanja-na-delu, če je isto potrebno.

5. Postopna nadzorna uslužnost za zagotovitev stalne primernosti novih uslužbencev.

6. Denarna pomoč za posebne stroje ali stavbne prilagoditve, da se omogoči delo gotovi osebi.

Imamo „Vocational Rehabilitation“ posvetovalce v vseh centrih v Ontario, pripravljeni vam pomagati najti in usposobiti vam potrebne nastavljenice.

Za nadaljne informacije ali za primerek naše brezplačne knjižice „The Staff You Need“ kličite (416) 965-7252, ali pišite na Vocational Rehabilitation Service, Communications Branch, 7th Floor, Hepburn Block, Queen's Park, Toronto, Ontario M7A 1R9.

Ontarijska vlada - dela v pomoč ljudem.

29. OKTOBER 1918 — SPOMIN IN OPOMIN

NA PROSLAVI "29 OKTOBRA", 25.X.81
JE G. P. MARKEŠ PREDSTAVIL SLAV-
NOSTNEGA GOVORNIKA G. MIRKA
JAVORNIKA IZ WASHINGTONA, D.C.
Z.A.D. S TEMI BESEDAMI:

Navadno predstavljajo slav-
nostne govornike tako, da povedo,
da je bil rojen, kdaj in kje. Dalje
hitijo povedati, da je hodil v šole,
se zobraževal v taki ali drugačni
stroki, v kateri je pozneje dosegal
visoke položaje. Če je bil dotični
odlikovan, naštejejo tudi medalje
in junaška dejanja, ki so mu jih
prinesla.

Jaz bi pa nocoj predstavil
našega slavnostnega govornika
na nek drug način, čeprav bi lahko
govoril tudi o vsem, kar sem prej
omenil. Gospoda Mirka Javor-
nika, ki bo nocoj spregovoril
predstavlja tale knjiga Pero in
Cas II. Ko sem jo prebral sem v
njej zasledil tri odlike, ki današ-
njemu slavnostnemu govorniku da-
jejo veličino in te so:

Njegova pristna, lepa in bogata
slovensčina. G. Mirko Javornik
ima veliko ljubezen do slovenstva
in do njegovega besednega
izraza; brez dvoma je med najbol-

jšimi poznavalci slovenskega
jezika. Njegov besedni zaklad je
ogromen, njegov besedni izraz je
poln in bogat. Njegove besede ne
zvene v prazno. In s tem mo-
jstrom slovenske besede se
ponaša slovenska emigracija, saj
podobnega verjetno nima niti
domovina Slovenija.

Druga njegova odlika je
njegovo krščansko prepričanje.
Ker je živo to prepričanje v njem,
je živo tudi v njegovi pisani
besedi. In iz tega prepričanja
raste tudi njegov socialni čut do
bližnjega, ki trpi, ki je preganjan,
ki se mu godi krivica.

In tretje, kar odlikuje slav-
nostnega govornika je njegovo
vztrajno in dosledno odklanjanje
komunistične diktature. V tem
vztrajanju g. Mirko Javornik do
sedaj ni omahoval in ni bil nikdar
naprodaj.

Prosim, Mirko!

P.M.

novoslovensko fronto ob Soči utri-
dilo in ustalilo ter jo dve in pol leti
nezavzetno branilo s tem, da je tja
pošiljalo največ naše, hrvatske in
bosenske vojske in častnike. Naši
se tam niso bili za tujega vladar-
ja, kakor jim polpreteklo in
današnje zgodovinarje po
krivem očita, temveč za lastna
rodna tla. Slabo oboroženi, skoraj
ves čas vzdrževala njegova vlada
za svojo propagando (in so torej
tudi njegovi slovenski člani
moral delati najprej za srbske, ne
za slovenske koristi. Kakor prič-
ajo poznejše izpovedi, naši politiki
tudi niso imeli nikakršnih lastnih
zvez z zahodnim zavezniškim
svetom. O dogajanju v njem in o
njegovih načrtih z nami so vedeli
le, kar jim je dopustila in po svoje
prikrojila sila stroga in prevejana
avstrijska vojna cenzura.

Tako so o slovitih štirinajstih
Wilsonovih točkah, s katerimi je
ameriški predsednik razglasil
pravo evropskih narodov v
nemškem in avstrijskem območju
do samoodločbe, slišali samo, da
se je v njih glede Avstrije zado-
voljil z obljubo cesarske vlade, po
kateri naj bi tem narodom bila
dana prilika za avtonomni razvoj
pod njeno oblastjo. Za bodočo me-
jo z Italijo, za našo zahodno mejo
pa je zagotovil, da bo začrtana po
narodnostni ločnici, ne po
določilih londonskega pakta,
Avstrija začela šibeti in se razkra-
jati zaradi utrujenosti od vojne,
notranjih težav in narodnostnih
nasprotij. To je opogumilo tudi
njene slovenske narode s Slovenci
vred h glasnejšemu odporu do
vladajočega nemštva in k
odločnejšim zahtevam po
enakopravnosti in avtonomiji,
toda le v stari državi, preurejeni v
nemško-madžarsko-slovensko
federacijo. Politični vodniki
južnoslovenskih narodov v
monarhiji (in tudi slovenskega)
ne tedaj, niti še dolgo pozneje,
niso mislili na odcepitve od
Avstroogrške, ne računali z
njenim koncem, še manj pa da bi
na mednarodnem področju iskali
kako drugo možnost za njihovo
osamosvojitve. Izjema so bili Čehi
in Poljaki, katerih načrtno izbrani
politični emigraciji, ugodni,
splosni in odločno delavni sta si
že v začetku prvega svetovnega
spopada postavili popoln razhod s
habsburškim imperijem in
samostojno lastno državo za
neomajen program. Ta cilj
mednarodno-pravno uresničili že
sredi leta 1918, precej pred
koncem vojne in pred preurejan-
jem Evrope po zmagovavcih pri
pogajanjih za mir.

Vladajoči Nemci in Mažari, s
slabiškim novim cesarjem
Karlom I. na čelu, so federativno
preosnovno monarhije odločno in z
oblastnim nasiljem zavračali.
Slovenci smo svojo zahtevo po
avtonomiji v trilateralizmu izrekli s
plebiscitarnim podpisovanjem
tak imenovane majniške
deklaracije leta 1917, toda ne v
prvi vrsti in samo zase, kakor bi
bilo od zrelega naroda treba
pričakovati. Ta dokument, ki sta
ga sestavila sentimentalni dr.
Janez Evangelist Krek in drugače
dokaj stvarni dr. Anton Korošec in
ki so ga podpisali vsi člani
Jugoslovenskega kluba v dunaj-
skem parlamentu, pravi namreč,
da ti poslanci zahtevajo, "naj se
vsa ozemlja monarhije, v katerih
prebivajo Slovenci, Hrvati in Srbi,
združijo pod žezlom habsburško-
lotarinške dinastije v samostojno
telo, ki bodi prosto vsakega
narodnega gospodstva in
osnovano na demokratični
podlagi. Za te zahteve enotnega
naroda bodo zastavili vse moči."

Iz besedila deklaracije je jasno,
kaj so naši politični prvaki tedaj
kot največ terjali za nas. A še tega
ne za Slovence kot enakopraven
narod zase, temveč le za Slovence
kot pripadnike nekega umiš-
ljenega, roimenega, in tudi to le
v okviru Avstroogrške. V njej so
še več ko leto dni videli edino
možnost za naš obstanek. Na
ločitev od nje v tej ali oni obliki si
ni upal tedaj nihče niti misliti. Še
manj seveda na to, da bi imeli
kjer koli izven nje, zlasti v
Ameriki, pooblaščen zastopnike,
ki bi se zavzemali za kako

drugačno izbiro, na primer za
povsem samostojno Slovenijo, ter
ji začasa zagotovili vsaj med-
narodno poznanje, če že ne med-
narodnega priznanja. Na
Jugoslovanski odbor v Londonu se
v tem nismo mogli zanašati.
Ministrski predsednik takratne
kraljevine Srbije Nikola Pašič je
leta 1918 sam priznal, da je odbor
ves čas vzdrževala njegova vlada
za svojo propagando (in so torej
tudi njegovi slovenski člani
moral delati najprej za srbske, ne
za slovenske koristi. Kakor prič-
ajo poznejše izpovedi, naši politiki
tudi niso imeli nikakršnih lastnih
zvez z zahodnim zavezniškim
svetom. O dogajanju v njem in o
njegovih načrtih z nami so vedeli
le, kar jim je dopustila in po svoje
prikrojila sila stroga in prevejana
avstrijska vojna cenzura.

Tako so o slovitih štirinajstih
Wilsonovih točkah, s katerimi je
ameriški predsednik razglasil
pravo evropskih narodov v
nemškem in avstrijskem območju
do samoodločbe, slišali samo, da
se je v njih glede Avstrije zado-
voljil z obljubo cesarske vlade, po
kateri naj bi tem narodom bila
dana prilika za avtonomni razvoj
pod njeno oblastjo. Za bodočo me-
jo z Italijo, za našo zahodno mejo
pa je zagotovil, da bo začrtana po
narodnostni ločnici, ne po
določilih londonskega pakta,
Avstrija začela šibeti in se razkra-
jati zaradi utrujenosti od vojne,
notranjih težav in narodnostnih
nasprotij. To je opogumilo tudi
njene slovenske narode s Slovenci
vred h glasnejšemu odporu do
vladajočega nemštva in k
odločnejšim zahtevam po
enakopravnosti in avtonomiji,
toda le v stari državi, preurejeni v
nemško-madžarsko-slovensko
federacijo. Politični vodniki
južnoslovenskih narodov v
monarhiji (in tudi slovenskega)
ne tedaj, niti še dolgo pozneje,
niso mislili na odcepitve od
Avstroogrške, ne računali z
njenim koncem, še manj pa da bi
na mednarodnem področju iskali
kako drugo možnost za njihovo
osamosvojitve. Izjema so bili Čehi
in Poljaki, katerih načrtno izbrani
politični emigraciji, ugodni,
splosni in odločno delavni sta si
že v začetku prvega svetovnega
spopada postavili popoln razhod s
habsburškim imperijem in
samostojno lastno državo za
neomajen program. Ta cilj
mednarodno-pravno uresničili že
sredi leta 1918, precej pred
koncem vojne in pred preurejan-
jem Evrope po zmagovavcih pri
pogajanjih za mir.

Na veliki manifestaciji za maj-
niško deklaracijo ob pogrebu
njenege zasnovalec Evangelist
Krek je njegov naslednik dr.
Korošec, tedaj že dejanski vodnik
Slovenec, govoril: "Dvignite
glave, ker približuje se vaše
odrešenje. Roko v roki hočemo
stopati svojo pot naprej, da
dosežemo — zedinjenje
jugoslovenskega naroda..."

Nadaljnji dogodki iz tega
viharnege časa, ki so odločili
usodo našega naroda po prvi
svetovni vojni, so bili:
Po dolgih pogajanjih na grškem
otoku Krfu, pri katerih je
sodeloval tudi Slovenec dr.
Bogumil Vošnjak, sta predsednik
srbske vlade Pašič in predsednik
londonskega Jugoslovenskega od-
bora, Hrvat dr. Ante Trumbić, 20
julija 1917 le podpisala tako ime-
novano krfsko deklaracijo. Njen
uvod je poudarjal, da so Srbi,
Hrvatje in Slovenci en narod s
tremi imeni, ki se je svojega
edinstva vedno zavedal. Njegovi
zastopniki zahtevajo, naj se vsi
Jugoslovani združijo v kraljestvo
Srbov, Hrvatov in Slovencev, ki bo
ustavna in parlamentarna
demokracija s srbsko vladarsko
rodinjo Karadjordjevičev na
čelu. Njena ustava, sprejeta po
vojni, bo narodu tudi omogočala,
da razvije svoje posebne sile v
samoupravnih enotah, določenih
po prirodnih, socialnih in
gospodarskih razmerah. Se pravi,
sploh ne po kakih slovenskih,
hrvatskih in srbskih lastnih posebnostih.

Trumbić se je zavzemal, naj bi
Srbija od svojih zaveznic
Amerike, Anglije, Francije in
Italije dosegla uradno priznanje
nove države in s tem mednarodno-
pravno vključitev slovenskih,
hrvatskih in srbskih predelov

Avstrije vanjo. Pašič tega ni hotel
storiti, češ da bi taka zahteva bila
preveč revolucionarna. Zahodne
vlade je o krfski izjavi samo
neobvezno obvestil.

Zaradi tega na mirovno
konferenco v Versaillesu
spomladi leta 1919 ni bila
povabljena kaka država Srbov,
Hrvatov in Slovencev, temveč
samo stara kraljevina Srbija.
Njene zaveznice so tam s sloven-
skimi deželami ravnale kot z deli
premagane Avstrije ker se od nje
same zase niso odtrgale prej.
Razkosale so jih kot vojni plen ter
jim po svojih koristih zarezale
nove meje. Končno kraljestvo
Srbov, Hrvatov in Slovencev pa so
navzlic našim neutemeljenim
upom in v naše razočaranje urad-
no priznale šele v mirovni pogodbi
z Nemčijo, sklenjeno 19. junija
1919, v kateri je med zavezniške
sile prištet tudi "Država S.H.S."
Takrat je Italija imela tja do konca
drugega svetovnega spopada v
letu 1945 prisvojene več slovenske
zemlje, kakor so ji srbske zavez-
nice dale v londonskem paktu. Ni
se nikoli zmenila za Wilsonovo
zagotovilo, da bo naša bodoča
zemljepisna meja zarisana po
narodnosti.

17. avgusta 1918 je bil v Ljublja-
ni ustanovljen Narodni svet kot
vrhovna politična organizacija za
slovenske dežele, Istro in
Dalmacijo. Že vnaprej se je pod-
vrgel bodoči taki skupni ustanovi
za vse avstrijske Jugoslovane
katero so pod imenom Narodno vi-
ječe Slovenaca, Hrvata i Srbe
oklicali 6. oktobra 1918 v Zagrebu.
Za predsednika so izvolili dr. An-
tona Korošca.

Narodno viječe je 19. oktobra
zavrnilo tri dni staro ponudbo
cesarja Karla I., naj bi Avstrija
po želji svojih narodov postala
federacija, v kateri bo vsak od
njih na svojem ozemlju imel
lastno državno enoto. Predlog so
odbili z utemeljitvijo, da zahteva-
jo „zedinjenje celokupnega
našega naroda S.H.S. v enotno,
povsem suvereno državo. Viječe
ni nikoli imelo kake dejanske
oblasti nad ozemljem, za katero je
bilo ustanovljeno, torej tudi ne
nad Slovenijo."

18. oktobra je cesarska vlada
prejela iz Washingtona odgovor,
da predsednik Wilson njenega
načrta o federaciji ne more spre-
jeti, ker je Amerika med tem že
priznala novo Češko-slovaško
državo. Sodi tudi, da so težnje
Jugoslovanov po svobodi
upravičene. Zaradi tega se
Združene države ne morejo
zadovoljiti z avtonomijo teh
narodov kot pogojem za sklenitev
miru z Avstrijo. Zahteva, naj oni,
ne cesar, presodijo, kakšno de-
janje vlade bo ustreglo njihovim
željam po pravicah in po njihovi
vlogi v "družini narodov". 28.
oktobra je Avstroogrška te
Wilsonove pogoje sprejela in
izrekla pripravljenost za dogovar-
janje o premirju z zahodnimi
silami.

Čehi, katerih neodvisna, država
je mednarodno-pravno že obsto-
jala, so še isti dan v Pragi
ustolici lastno vlado. Za avstrijske
tako imenovane Jugoslovane
je samostojnost 29. oktobra 1918
razglasil hrvatski sabor, državni
zbor, ker je hrvatska tudi v zvezi
z Mažari v okviru habsburške
monarhije bila priznana kot
zgodovinska kraljevina. Torej
toda ni storilo ne za nas ne za koga
drugega Narodno viječe. Hrvatski
parlament je viječe postavil za
vlado te, na papirju ustanovljene
nove državne S.H.S.

Ker se še danes z raznih strani
slišijo trditve, da so samostojnost
za Slovence dosegli in razglasili
drugi, je treba to izpodbiti z ob-
jektivnimi dejstvi.

Narodni svet za Slovenijo je že
26. oktobra 1918 sam od sebe
odstavljal avstrijskega deželnega
glavarja za kranjsko, osrednjo
našo pokrajino. Odstavil je in dal
internativno višje nemške urad-
nike in vzel oblast v svoje roke. Na
hitro je oborožil Orle in Sokole ter
jih zorganiziral v slovensko var-
nostno silo za združevanje
notranjega reda, zlasti pa za
razoroževanje zbegane reke
avstrijskega vojaštva, ki je z itali-

janske fronte bežala čez našo
deželo na vse konce in kraje.

S temi koraki smo oblast nad
Slovenijo vzeli v roke sami in brez
zapovedi od kogarkoli in tako v de-
janju razglasili svojo samosto-
jnost.

In to našo osvoboditev smo
Slovenci pozdravili z velikansko,
viharno ljudsko manifestacijo na
kongresnem trgu v Ljubljani 29.
oktobra 1918. Udeležilo se je 60.000
ljudi - še nikdar toliko ničesar v
naši zgodovini. Kakor vsakemu
odraslemu narodu je tudi nam ta
ura pomenila uresničenje
dolgega, zavestnega ali
nezavestnega hrepenenja, da bi
bili kdaj v svoji narodni hiši lastni
gospodarji. In prav zaradi te
pretresljive manifestacije sloven-
ske volje in radosti mora prav 29.
oktobar biti naš veliki spominski
dan.

Narodni svet je po dogovoru z
našimi političnimi strankami in
ne skom drugimu, 31. oktobra 1918
imenoval prvo svobodno sloven-
sko narodno vlado v modernem
času in doslej tudi zadnjo
demokratično, z Josipom Vitezom
Pogačnikom na čelu. Stela je 12
ministrov, ali, kakor so jim rekli
po naše poverjenikov. Njen
predsednik je predsednik cesar-
ske vlade na Dunaju Lammaschu
še isti dan sporočil, da nova
narodna oblast prevzeta vse
državne posle na slovenski zemlji.
lahko bi torej rekli, da smo
Slovenci tedaj oklicali svojo
lastno državo. Narodno viječe v
Zagrebu ni moglo drugega ko to
zgodovinsko dejstvo sprejeti.

In tako smo po tej dolgi, vi-
jugasti, zapleteni, nejasni in
omahovanja polni poti pred 63 leti
le prišli do svobode in samostoj-
nosti. Zdelo bi se morda celo, da
bolj po sili razmer kakor po trdni
volji in vednosti naših vodnikov
ter njihovem načrtnem
prizadevanju. Ne v svoji misli, ne
po zgodovinskem izročilu, ne po
vzgoji nismo bili nanjo priprav-
ljeni. Ko nam jo je Bog dal, smo se
čutili same, vržene v praznino,
presenečeni nad neodvisnostjo,
katere nismo nikoli uživali. Vajeni
stoletnega tujega varuštva in
ogroženosti od vseh strani smo se
začeli brž ozirati po kakem
novem, četudi negotovem zavetju,
ne da bi si bili zanj skušali
izgovoriti zanesljiva poročila.

Majal nas je strah pred zastrto
bodočnostjo, ko nam nam jo je
krojili drugi, vse prej ko prijatelji.
Obetajoči se mir nas je udaril huje
kot stiska in sila vojske, katere
dolg in usoden del se je bil na
naših tleh in z našo krvjo. Noben
narod v Evropi ni jeseni leta 1918
prestal pod tako mračnim in
grozečim nebom kakor slovenski.

Naša nova vlada, nevajena
državnih poslov, se je že prvi dan
moral spoprijemati z
nečloveškimi nalogami, katerim
bi nihče ne bil kos. Italijanska voj-
ska je v brk mednarodnim
dogovorom vojna do vrat v
Ljubljano, ki bi jih ne bi mogel
zapreti nihče, da je ni na Vrhniki
ustavil srbski, se pravi, zavez-
niški, iz jetništva vračajoči se
polkovnik Svabič s peščico svojih.
Premagano nemštvo je navzlic
porazu na bojiščih in zlomu svojih
obeh mogočnih držav le še zbralo
dovolj vojaštva, da bi nam bilo
skoraj odjedlo celo Maribor in
njegovo zaledje, če ga ne bi bile
svoje pest rešil podpolkovnik,
pozneje general, in pesnik Rudolf
Maister. S prostovoljci, sloven-
skimi vojaki, ki so se komaj živi
vrnili domov z ene fronte, a jih je
skrb za našo zemljo po njegovem
prizadevanju že vrgla na drugo, bi
bil zasedel in nam ohranil še južno
Koroško, če ga ne bi bili zavrl
birokratski pomisleki lastne
oblasti in stavka protinarodnih
socialističnih železničarjev na
Štajerskem. Slovenija je bila
sestradana in izkrcavala po vojni
ter brez kruha v zmedenem miru,
a še taka ropana po bežičih tujih
vojakov. Vsakdo na njenih tleh je
bil žrtev skrbi, kaj bo z njim.

Sleherni še živi možki od otroških
do sivih let je postal domobranec,
da je varoval ostanke življenja,
imovine in reda, kar jih ni
pogoltnila vojna.

(Nadaljevanje na 4. strani)

Oton Župančič:

Vprašanja.
Kdo si, ki rad bi kupil narod moj?
S čim si prišel za duše barant?
O stromak, da vidiš naš zaklad,
razdri bi šotor, zbežal še nocoj.

Kdo si, ki vodiš rad bi narod moj?
Si naskrivaj si kdaj izprašal vest?
Si našel, da do zadnjega si zvest?
Če nisi, skleni roke nad seboj.

Kdo si, ki rad bi pel nam: Narod moj?
Si že izmeril njega globokost?
Občutili pevcev starih dni mladost?
Preplehek nam, piščalkar, spev je tvoj, —
Veš, kaj je dolgih, težkih tisoč let?
Veš, kaj izsanjal v njih je kralj Matjaz?
Moj narod moder je kot kralj Matjaz,
moj narod star je težkih tisoč let!

Anton Debeljak

Narodu.
Ali ti veliki čas je preinil
srce in razum,
ali stoletni tvoj strah je izginil,
prezvel te pogum?
Narod, o narod, sodba zdaj tvoja se piše,
zapiši jo sam.

Bode li volja ti jaka, jelena,
pa jasen pogled,
ali pa stro te ko vrata steklena
in vržejo v smet?
Narod, o narod, sodba zdaj naša se piše,
zapiši jo sam.

Bratje, vsi eno, vsi strašna veriga,
vsak člen plemenit;
ogjen in otrov sovrag naj le riga,
naš zid — kremenit.
Narod, o narod, sodba pravtoja se piše,
zapiši jo sam.

Vere, še vere! V pesti zdaj desnice,
noht orje naj dan,
skupaj željasti, ne spusti resnice
na veliki dan.
Narod, o narod, sodba pranaša se piše,
zapiši jo sam.

France Beuk

Roža Marija.
Ne skali roža raste,
roža Marija, rajska Mati,
roža stolerih žalosti.

Roža Marija, glej zemljico našo,
žalostna pola so romarska,
lihe so pesmi priprošnjice.

Materam našim so križali sine,
materam našim so srca prebodli
z meči stolerim.

Roža Marija, rajska Mati,
pomagaj nam v milosti svoji,
roža stolerih žalosti!

Roža Marije je solzo stočila,
roža Marija za našo srečo,
roža stoleriga upanja.

Pomlad 1919.

1. Prva pesem. strani

Same trudne poslave — izgnance od vseh
je zgnela ustava v belo Ljubljano:
na ustnicah nosijo bol nam neznano
in molče brodiijo težke dni.

V Korotanu so kronali našo glavo,
v Prekmurju so nam pripeli rok,
v Gorici prebili nam naše noge,
s krvjo smo preplavili Sočo in Dravo,
v Versailles-u prebodli so naše srce...

O, in še žolca nam pili so dali,
svobodo našo so nam otrovali.
Za plačče vadjajo — in štirje pečali
pečajajo srca med brati...

O, ve sanje otrok! Ne nagmno še glav,
naj zvedo, da je narod žilav —
in le tiho, ko modrih nasmeš:
"Naš Oče, odpusti jim greh!"

2. Prekmurje.

Čuješ, kaj kliče od Mure?
Vtverj je deca zbežala čez Muro:
štirje krvari otroci
popisane liste prinesli so v roci.

Tam veje zelene se težko šibijo,
na vejah zelenih očetje visijo,
lam trave so rdeče —
čež žilice goreče
se plamen vali in z dimom se gnete,
z grozo polblazno molitev se plete —
in od vsepovsodi na vaš rod —
o, Gospod — Gospod!

3. Korotan.

Ko sem videl Korotan,
mislim sem na čarodjelko:
brat postal je črni vran...
Brate naš, prekini bajko
in postani pelikan!

4. Gorica.

Gorica, Gorica, kaj je s teboj?
So ti zibko tesali?
So ti krsto stesali?
S slepiem sovraštvom li grudo zorali?

Kam gresle, dekleta, že prvo noč,
po dolgi tujini to prvo noč?
Čemu je oče zapregel že zopet in joče,
ko škriplje voziček nazaj v tujino
in vozi vam bedo in bolečino?

Ah, ne, nikogar mi nismo se bali!
Dejali: bomo nove češnje zobali,
bomo z novim vinom napili zdravico.

In ko smo prijeli kozarec v desnico,
ne vemo, kje solze so bile,
ki so se v kupo nalile
v peni sivi: "Bog vas živi!"

Svobodni Slovenci v svobodni
Kanadi obhajamo danes na tem
zboru tridesetletnico 29.
oktobra 1918, našega velikega
zgodovinskega trenutka v novem
veku. Ta dan nam pomeni
začetek, in skoraj tudi konec,
kratke, narodne samostojnosti,
prve in doslej edine v naši
preteklosti po zatonu srednjeveške
Karantanije, samotnega zgleđa
demokracije v takratni fevdalni
Evropi. Svojo pravico in voljo do
neodvisnosti smo tisti davni dan
svetu ter starim in že prežičim
novim sovražnikom oznanili z
ustanovitvijo prve in doslej spet
zadnje narodne, ne strankarske,
vlade za Slovenijo.

Obhajamo ta jubilej, naš narod-
nik praznik in slovenski zahvalni
dan za bežni božji dar osamosvo-
jitive iz radosti, iz bolečine nad
njeno izgubo ter iz dolžnosti do ro-
jakov doma, prisilno živečih v jar-
nu sistema, v katerem je celo
spomin na svobodo prepovedan.
In obhajamo ga še za one, ki se ga
za mejo, bliže domovini ko mi,
sramujejo.

Ne začetka ne konca te naše,
komaj mesec dni trajajoče
samostojnosti, ni moč razumeti
izven usodnega okvira dogodkov
in časa, ki so bili enemu in
drugemu vzrok. In tudi ni moč
razumeti posledic vsega tega,
katere naš narod še danes trpi.

Do konca prve svetovne vojne
jeseni leta 1918 smo vsi Slovenci
edinkrat in poltisočletja živeli v
državno pravnem sklopu avstrij-
skega cesarstva. Pod njegovimi
vladarji je naš obstanek bil
trd. Boj zanj ter za naš razvoj v
sodoben, kulturno in gospodarsko
napreden evropski narod, težaven
in nenehen. A vendar navzlic
temu, zaradi zvestobe sebi, zaradi
naše umnosti in žilave pridnosti
uspešen.

Naj je habsburška oblast bila d-
nas taka ali taka, pa le glede nje
drži eno: zagotavljala je varnost
naše živote, katere s kratkim
Napoleonovim presledkom v
začetku 19. stoletja od turških
vpadov dalje ni več ogražal nihče.

Tuja nevarnost za našo zahodno

mejo je spet zrasla šele 26. aprila
1915. Takrat je Italija pretrgala 30
letno zvezo z Avstroogrsko in
Nemčijo. Podpisala je tako ime-
novani londonski pakt z Veliko
Britanijo, Francijo in
"slovensko" Rusijo ter šla v prvo
vojno na njihovi strani. Za plačilo
so ji bile obljubljene a vstrijški
Južna Tirolska, otoška Dalmacija
z Zadrom ter tretjina naše zemlje
in naše krvi — vsa Primorska z
Gorico in Trstom, Notranjska do
Postojne in Snežnika ter Kanalska
dolina. Kraljevina Srbija k tej bojni
nizavezi proti Avstriji sicer ni
pristopila, a se je le znašla ob
boku z Italijo, kar slovenskim
koristim tudi pozneje ni bilo v
prid. Laška vojska je v začetku
maja 1915 z velikanskimi silami
prebila nepripravljeno avstrijsko
obrambo črto ob Soči in brž
zasedla Gorico. Slovenci smo po
kdove kdaj spet doživeli grozo
vojne sistema, v katerem je celo
spomin na svobodo prepovedan.
In obhajamo ga še za one, ki se ga
za mejo, bliže domovini ko mi,
sramujejo.

1. maja leta 1915 so nekateri
Hrvatje in Srbi iz Avstrije ter trije
nepooblaščen slovenski politiki v
Londonu ustanovili Jugoslovanski
odbor, ki se je izrekel proti
in časa, ki so bili enemu in
drugemu vzrok. In tudi ni moč
razumeti posledic vsega tega,
katere naš narod še danes trpi.

Do konca prve svetovne vojne
jeseni leta 1918 smo vsi Slovenci
edinkrat in poltisočletja živeli v
državno pravnem sklopu avstrij-
skega cesarstva. Pod njegovimi
vladarji je naš obstanek bil
trd. Boj zanj ter za naš razvoj v
sodoben, kul

29. OKT. 1918.

(Nadaljevanje s 3. strani)

Vrh vsega tega se je vladjanje za slovensko zemljo in slovensko kri v svetu nadaljevalo brez nas, kar nam je krhko, začasno svobodo še bolj majalo in temnilo. Nismo vedeli, in še ugibati nismo mogli, kaj se z nami izven domovine godi.

Zaradi tega je dr. Korošec konec oktobra odpotoval v Švico, da bi dobil zvezo z Jugoslovanskim odborom in srbsko vlado, o katerih delu naši politiki niso bili niti za silo poučeni. V Zenevi pa je gledel tega našel zmedo, hujšo kakor doma. Pašič je odbil zahtevo londonskega odbora, naj bi vsaj Srbija priznala avstrijskim Jugoslovanom značaj vojskujuce se države. Njemu je šlo, da bi zavezniški dali Srbiji izključno pravico za osvoboditev slovenskih in drugih področij v manarhiji, češ da je to njena narodna dolžnost. Ko jih bo odrešila, bo tem Srbom, Hrvatom in Slovincem zagotovljena pravica, da se prosto odločijo, ali se hočejo zediniti s Srbijo po sklepih krfske deklaracije, ali pa ustanoviti lastne samostojne države. Spor med Pašičevimi vlado in Jugoslovanskim odborom se je s tem zaostrel.

Dr. Korošec je zlasti zaradi pripravljajočega se premirja z Avstroogrsko skušal srbskega državnika nagovoriti, naj bi dosegel, da bi pri pogajanjih zanj bili zastopani tudi Jugoslovani iz stare države. Pooblastil je za to nalogo dr. Trumbiča in mu poslal potrebne predloge. V njih je zahteval, naj zahodne sile priznajo državo S.H.S. z zagrebškim Narodnim viječem kot njeno vlado, kateri je treba prepustiti vse avstrijske, z Jugoslovani naseljene predele. Primorsko do črte Monfalcone - Gradiška - Krmin - brez Gorice - naj bi zasedla Italija, narodnostno mešana področja v Istri in Trst pa ameriška ali angleška vojska.

Trumbič je pooblastilo prejel prepozno, Koroševi predlogi za premirje so na poti iz Švice v Pariz izginili, avstrijski Jugoslovani k pogajanjem zanj niso smeli. Srbski poslanik Vesnić, ki se jih je udeleževal za Pašiča, je vse sklepe zmagovalcev brez oporekanja sprejel. Zapovedali so, da mora avstrijska vojska izprazniti vse slovensko ozemlje do začasne razmeji tve črte, katero so Italiji priznali v londonskem paktu leta 1915. Izpraznjene predele bodo zasedle zavezniške, to je, italijanske oborožene sile, dokler bo potrebno za red in mir. Tudi veliki človekoljub in

reševavec zasužnjenih narodov Wilson se je vdal evropskemu demokratičnemu imperializmu.

Premirje med Italijo in Avstrijo je začelo veljati 4. novembra 1918. Italijanske vojske so do tedaj hitele zasesti čim večji kos Dalmacije in Slovenije, da bi si ga po tedanjem vojnem pravu za stalno prisvojile kot zakonit plen. In so si.

Ker od Pašiča ni bilo glasu, je dr. Korošec svoj načrt za premirje izročil še zavezniškimi vladam. Spet je pooblastil Trumbiča, da pri njih nastopa v imenu zagrebškega Viječa. Nato je obiskal Pašiča, ki je neodjenljivo vztrajal, da mora vse Jugoslovane z avstrijskimi vred mednarodno zastopati samo Srbija po posebni komisiji svojega zunanjega ministrstva, v katero bi vzel tudi nekaj članov zagrebške vlade. Šele 8. novembra 1918 jo je priznal kot zakonito za Srbe, Hrvate in Slovence v Avstroogrski, Trumbiča pa za njenegega začasnega odposlanca pri zavezniških. Srbski poslanik naj bi štiri zahodne države obvestil o tem ter dosegel, da Viječe uradno vzamejo na znanje.

Ti sklepi so bili podpisani po vseh pogajavcih v tako imenovani "ženevski deklaraciji", ki pa je, kakor vsi drugi dogovori s Pašičem, ostala le na papirju. Ko so dr. Korošec in njegovi prišli 13. novembra v Pariz, so od francoskega zunanjega ministra zvedeli, da ženevski sporazum ne drži več. Preklicala ga je nova srbska vlada, sestavljena brez Pašiča.

Ker iz tujine zaradi teh vrtoglavih balkanskih spletk ni bilo nikakršnih zanesljivih poročil, in ker je stanje v tako imenovani avstrijski S.H.S. postajalo vse nevarnejše zmedeno, so se Dalmacija, Bosna, Srem in Vojvodina na svojo pest združile s Srbijo. Pod silo tega dogodka se je 24. novembra takó odločilo tudi Narodno viječe. V odposlanstvo, ki naj bi šlo v srbsko prestolnico izvesti uradno priključitev, so bili izvoljeni tudi Slovinci, dr. Izidor Cankar za Slovensko ljudsko stranko, dr. Albert Kramer za liberalno, dalje socialist Anton Kristan ter odsotni predsednik Viječa, dr. Anton Korošec, ki ga tudi pri slovesni združitvi s Srbijo ni bilo.

Ker je samostojna Slovenija pod formalno vrhovno oblast Narodnega viječa, je sklep te ustanove o spojitvi s Srbijo sam po sebi veljal tudi zanj. Iz dostopnih virov ni vidno, če in kako je o tem odločala naša narodna vlada v Ljubljani.

1. decembra 1918 je regent Aleksander v Belgradu, v vsem

dvornem veličastju in vpricho najvišjih vladnih in vojaških dostojanstvenikov svoje kraljevine, sprejel pooblaščenca Viječa, katerega podpredsednik, Hrvat dr. Ante Pavelić, mu je prebral združitveno izjavo. Regent je v odgovor na spomenico v imenu svojega očeta, kralja Petra Karadjordjevića I. razglasil "zedinjenje Srbije z deželami neodvisne države Srbov, Hrvatov in Slovencev", obljubil, da bo sprejel njene želje ter da bo kraljeval svobodnim državljanom nove skupnosti po ustanih, parlamentarnih in demokratičnih načelih.

Tako smo Slovenci prišli v Jugoslavijo, ki pa je to ime dobila šele po uvedbi Aleksandrove vojaške diktature januarja 1929. Namesto 29. oktobra smo odtej kot svoj uradni narodni praznik obhajali 1. december.

A konec prve svetovne vojne in mir, sklenjen po njej sta nas zadela z najusodnejšim udarcem v naši, nikoli lahki zgodovini. Slovenci smo tedaj po tuji volji in razunu postali narod manjšin, razkosan pod štiri gospodarje, in smo to ostali do danes. Dve teh naših manjšin so zmagovavci prisodili celo svojima včerajšnjima in našima sovražnikoma, novi Avstriji in Madžarski. Naj večja od njih pa mora pod lažnim videzom socialistične enakopravnosti že skoraj štirideset let živeti v nam duhovno tujem, totalitarnem, nečloveškem političnem in družbenem redu. Tudi te usode in takega razbitja ni deležen noben drugi narod v Evropi. V tem zmedenem, nepreglednem vrtincu evropskega in domačega dogajanja se je torej pripravil, vzniknil in prehitro zatonil tisti davni november samostojne Slovenije.

Ta svobodna neodvisnost je bila kratka, začasna, po tuji krivici bolj bridka kot vesela, krhka, negotova in z vseh strani ogrožena. A bila je naša. Zaradi tega je ne moremo in ne smemo pozabiti. Biti moramo nanjo ponosni, ker smo takrat navzlic vsem grozom dokazali, da smo samostojnosti sposobni in vredni. V njej moramo videti simbol in poroštvo za bodočnost. Kar smo prezrli, morda zagrešili, takrat, naj nam bo iz spomina na tedaj opomin za naprej, da bomžna nov, lahko že bližnji, nepreračunljiv obrat zgodovine pripravljeni in se ne bomo v njem znašli in praznini, jalovo ukljenjeni v preteklost, brez več izbiri v možnih razmerah, ne vedoč, kam.

Zavedeti se moramo, da nam ni in da nam ne bo nikoli nihče ničesar podaril, temveč da smo si in da si bomo zmeraj morali vse

Še o 60-letnici našega urednika . . .

Na slavnostni večerji je tudi govoril v imenu slovenske mladine g. Andrej Pahulje. Besedilo smo napovedali že v prejšnji številki S.D. Zaradi tehničnih zaprek je govor takrat izpadel. Objavljamo ga zato danes skupaj z drugim materialom:

G. Mauko

V imenu mladinskega odseka današnjega slavja in kot sodelovec pri organizaciji Slovenskih Akademikov, bi rad voščil Gospodu Mauko-tu še na mnoga leta, da bi bila polna zdravlja in veselja. Obenem mu želimo uspeha pri širjenju slovenske besede, in slovenske narodne zavesti. Slovenska Država je naš časopis ki nam predstavi in sim-

bolizira enih najbolj važnih elementov našega obstoja - Resnica in Ideali. Brez resnice ni svobode, brez svobode ni življenja. Pisatelj Ivan Cankar je nekaj tako svoje mišljenje opisal: Ponos je v mojem srcu; kljub vsem naukom, opominom, očitkom, kljub nasmehu, zmerjanju in natolcevanju je vse moje življenje in nehanje služilo najvišji ideji: Resnici. Kar sem videl z očmi, s srcem in razumom, nisem zatajil in bi ne bil zatajil za same zlate nebeske zvezde. Resnica pa je posoda vsega dobrega: lepote, svobode, večnega življenja. Dokler sem zvest resnici, sem zvest sebi.

Ob tej priliki bi vas prosil da bi vzeli svoje kozarce v roke in zmenoj pili - na zdravje.

As a representative of the younger generation taking part in today's events and as coworker of our Slovenian Academics Society,

človek, ki ga je še upati strah.

V vsem tem mora voditi in dati zglede delovne, v bodočnost naravnane narodne zavesti, slovenska emigracija. Mi smo danes edini del slovenstva, ki uživa skoraj nepojmljivo svobodo misli, vere, besede, združevanja, presoje, pridobivanja dobrin, snovanja drznih načrtov, odločanja. Ta svoboda nam nalaga hude dolžnosti do sebe, še bolj pa do rojakov pod jarmom. A govoriti o tem ni namen današnjega zbora.

Ob tem spominu in opominu pa ne pozabimo na nekaj, kar je in kar bo naše pod slehernim gospodarjem, dokler nas bo kaj. To je slovenska zemlja. Ko bomo po tej resni uri sedli za mizo kot prijatelji in kot Slovenci, naj bo prva naša združljiva tista, katere konec pravi:

"Zemlja naša - tale časa - je nalita tebi v čast. Bog te brani, da častita, ponosita, nam - in nikomur drugemu - boš v last!"

Toronto, 25. oktobra 1981, za tridesetletnico 29. oktobra 1918.

Mirko Javornik.

I would like to wish upon Mr. Mauko many more years of health and happiness. At the same time, we are hoping for a continuing success and sense of achievement while widening our outlook on different facets of our Slovenian Heritage, whether historically, culturally or just plain simple community news.

The Slovenska Država is our newspaper that presents and represents one of the most important concepts of our existence - Truth and Ideals. Without truth, there is no freedom, without freedom, there is no life.

A well-known Slovenian poet and prose writer once said: My IDGG OTTAWA ONT 25

MR IVAN GOYKO 259-2993 12 KINSDALE BOUL APT 205 TORONTO ONT

BT NOT ABLE TO BE WITH YOU TO CELEBRATE VLADIMIR'S BIRTHDAY WISH HIM THE BEST IN CONTINUING HIS SERVICE FOR CANADA AS THE PRESIDENT OF THE ETHNIC PRESS ASSOCIATION. I NEVER FORGET HIS LOYAL CO-OPERATION AND SUPPORT GIVEN TO ME WHEN I WAS THE PRESIDENT OF THE ASSOCIATION. HAPPY BIRTHDAY TO YOU VLADIMIR. FRANK GLOGOVSKI VICE CHAIRMAN IMMIGRATION APPEAL BOARD OTTAWA ONTARIO

ОУПСО UPSO
Ottawa

UKRAJINSKA PEECOBA CENKBA - UKRAINIAN PRESS SERVICE DE LA PRESSE UKRAINIENNE

911 Carling Ave. Ottawa, Ont. Canada Secretariat: Phone (613) 225-5574
Mr. Vladimír MAUKO 1115 Bay St. Toronto, Ont. October 22, 1981

Dear Mr. Mauko,

It was from the Canadian ethnic press that we learned of the country wide celebration of sixtieth birthday last month.

Though belatedly, please, accept our congratulations and best wishes on this happy occasion.

As the only ethnic-language Canadian Press Agency - Ukrainian Press Service of Ottawa - we highly evaluate your contribution to the development of the ethnic mass media in Ontario and in Canada in general. We hope that you will also further serve this good cause and we wish you good health and many more successes in years to come.

Na smehit i blaht itca!

Yours sincerely,

Zeljko Rudnycki, President
1465 Baseline Rd. Ottawa, Ont. Ph. 2254447

Olga Woyancko Secretary

RASTOČI SKUPAJ

Kanadčani. Pridejo od različnih kulturnih prednikov in različnih predelov Kanade. Živijo skupaj in rastejo skupaj kot ponosni državljani v naši veličastni domovini.

Naša odločitev za mnogokulturnost je močnejša ob tej desetletnici, kot je bila kdajkoli prej. In jutri bo še svetlejša. Zato se pridružite našemu slavju preteklosti, sedanjosti in bodočnosti - bodočnosti, ki nam bo nenehoma prinašala boljše razumevanje nas samih in naše domovine . . . rastoče skupaj.

Pred desetimi leti je vlada uradno priznala kulturno različnost te velike zemlje, ko je izoblikovala politiko Mnogokulturnosti. To je bila nova odločitev za raztočo razvojnost in povzdignjenje duha razumevanja med mnogimi različnimi dediščinami, ki so izoblikovale naš narod.

GROWING TOGETHER
ANNIVERSARY
MULTICULTURALISM CANADA
ANNIVERSAIRE
S'ÉPANOUIR ENSEMBLE

Minister of State Multiculturalism / Ministre d'État Multiculturalisme

Canada

Najbogatejša angleška knjiga o slovenski dediščini: SLOVENIAN HERITAGE, Vol. I

Uredil univ. prof. dr. Edi Gobec (Outstanding Educator of America, 1971), s pomočjo Milena Gobec in Ruth Lakner.

Privlačna, trdo vezana knjiga, 642 strani (6x9), 25 poglavij, nad slik.

SLOVENSKA AMERIŠKA USPEŠNICA (BESTSELLER), ki je doživela tri natise v enem letu!

Kaj pišejo o tej knjigi trezni, poučeni in pošteni ljudje, ki so vredni zaupanja.

Prezv. g. škof, dr. Alojzij Ambrožič, Toronto: "Upam, da mi boste verjeli, ko vam povem, da so čestitke in zahvala iskrene, priscrne in globoke. Tako vi kot obe sodelavki ste ustvarili veliko delo. . . Priloženo naj bo malo znamenje spoštovanja do vašega dela."

Msgr. dr. Vilko Fajdiga, vodilni kat. predavatelj in pisatelj, Ljubljana: "Čudovita nova knjiga, monumentalno delo, ki tudi najboljši poznavalec zgodovine in krajev našega naroda še vedno najde v njej kaj takega, česar še ni nikoli vedel ali slišal. . . Tudi g. nadškof dr. Šuštar je bil zelo vesel in zagotavljam Vas, da so bili njegovi zadnji trenutki pred odhodom v Ameriko pri Vaši knjigi."

Dr. Janez Milčinski, predsednik Slovenske akademije znanosti in umetnosti, Ljubljana: ". . . navdušen sem nad bogastvom gradiva, ki ste ga zbrali in nad lepoto, okusno opremo. Čestitam vam k opravljenemu delu in vam želim še mnogo lepih uspehov pri vaših prizadevanjih za ohranitev in popularizacijo slovenske naravne in kulturne dediščine."

Dr. Ludvik Leskover, predsednik Slovenske ameriškega radijskega kluba in vodilni javni delavec v Chicagu: "Knjiga vsebuje

Ta edinstvena angleška knjiga o slovenski zgodovini, doprinosu in dediščini stane s poštnino vred 17.50 U.S. (ali 20 kanadskih ali avstralskih) dolarjev. Naroča se na nasledov:

SLOVENIAN RESEARCH CENTER OF AMERICA, Inc.
29227 Eddy Road
Willoughby Hills, Ohio 44092 USA.

OGLAS